

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 522/2021-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Andrejom Garom, advokátom, Štefánikova 14, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 337/2016 z 13. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 28. júla 2021 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov, ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 5, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 337/2016 z 13. októbra 2020 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“). Zároveň sťažovatelia navrhovali, aby ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 C 83/2003 zo 6. mája 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) bola zamietnutá žaloba sťažovateľov v časti, ktorou sa domáhali nahradenia prejavu vôle žalovaného uzatvoriť podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bytoch“) zmluvu o prevode vlastníctva k bytu nachádzajúcemu sa v bytovom dome na [REDACTED], a tiež v časti určenia (alternatívne uplatneného), že spoločnosť [REDACTED] je vlastníkom domu. Proti rozsudku okresného súdu sťažovatelia podali odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol

napadnutým rozsudkom tak, že potvrdil rozsudok okresného súdu. Následne proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovatelia podali dovolanie. Dňa 6. mája 2021 bola právnomu zástupcovi sťažovateľov doručená výzva okresného súdu na úhradu súdneho poplatku za podané dovolanie. Uznesením okresného súdu č. k. 9 C 83/2003 z 21. mája 2021 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) vydaným zákonnou sudkyňou okresného súdu, právoplatným 24. mája 2021 bolo zastavené dovolacie konanie z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote určenej okresným súdom.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uviedli, že základnou otázkou v ich veci bolo posúdenie existencie kontraktačnej povinnosti na strane žalovaného. Krajský súd neexistenciu kontraktačnej povinnosti na strane žalovaného vyvodil výlučne z vyjadrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo financií“), podľa ktorého právna predchodkyňa spoločnosti [REDAKOVANÉ], t. j. [REDAKOVANÉ] (založená štátnym podnikom [REDAKOVANÉ]), nebola obchodnou spoločnosťou s majetkovou účasťou štátu. Podľa obchodného registra štátny podnik [REDAKOVANÉ] bol založený Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky ako jediným zakladateľom. Od tohto záveru krajský súd následne odvodil záver, že ak [REDAKOVANÉ] nebola obchodnou spoločnosťou s majetkovou účasťou štátu podľa § 17 ods. 3 písm. c) zákona o bytoch, spoločnosť [REDAKOVANÉ], tiež nemôže byť obchodnou spoločnosťou založenou obchodnou spoločnosťou s majetkovou účasťou štátu podľa § 17 ods. 3 písm. e) zákona o bytoch, a preto jej nevznikla kontraktačná povinnosť.

4. Ak štátny podnik [REDAKOVANÉ] hospodáriaci s majetkom štátu následne majetok štátu (bytový dom ako nepeňažný vklad) vloží do [REDAKOVANÉ] právny záver o tom, že [REDAKOVANÉ] nie je obchodnou spoločnosťou s majetkovou účasťou štátu, je zjavne nesprávny. V prípade, že štátny podnik hospodáriaci výlučne s majetkom štátu založí obchodnú spoločnosť a vloží do nej majetok štátu (§ 6 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov), ide o spoločnosť s účasťou štátu uvedenú v § 17 ods. 3 písm. c) zákona o bytoch, pod toto ustanovenie [REDAKOVANÉ] jednoznačne spadala. [REDAKOVANÉ], ako spoločnosť spoluzaložená spoločnosťou s účasťou štátu ([REDAKOVANÉ]) bola obchodnou spoločnosťou uvedenou v § 17 ods. 3 písm. c) zákona o bytoch a podľa § 29 ods. 8 zákona o bytoch bola povinným subjektom na uzatvorenie zmluvy o prevode vlastníckeho práva k bytu užívanému sťažovateľmi. K alternatívne petitu žaloby krajský súd uviedol, že spoločnosť [REDAKOVANÉ], a ani jej spoluzakladateľ [REDAKOVANÉ] neboli subjektmi podľa § 17 ods. 3 písm. c) a písm. e) zákona o bytoch, a preto sťažovatelia nemajú naliehavý právny záujem na určení, že už neexistujúci subjekt je vlastníkom bytového domu.

5. Krajský súd ďalej konštatoval, že privatizácia bytového fondu po roku 1989 sa mala vzťahovať na byty postavené v „období neslobody“, a preto sťažovatelia nie sú diskriminovaní tým, že im nebolo umožnené predmetný byt odkúpiť. Uvedené predstavuje absolútne neprípustnú nadprácu krajského súdu a dotváranie práva. V zákone o bytoch a ani v inom právnom predpise nie je konštatované, že kontraktačná povinnosť sa vzťahuje len na výstavbu medzi rokmi 1948 až 1989

(bytový dom bol postavený v polovici 30. rokov 20. storočia). „*Obdobie neslobody*“ totiž začalo okrem iného znárodnením, po ktorom existovalo iba štátne vlastníctvo. Privatizácia bytového fondu po roku 1989 reagovala na zmenu režimu, ktorý rešpektoval individuálnu slobodu a súkromné vlastníctvo. Jej účelom bolo previesť vlastníctvo nehnuteľností späť do súkromných rúk bez ohľadu na to, kedy boli postavené bytové domy. Záver krajského súdu o tom, že privatizácia bytového fondu sa mala vzťahovať len na socialistickú výstavbu, sú preto zjavne nesprávne. Sťažovatelia mali nárok odkúpiť byt, v ktorom žijú už viac ako 45 rokov, na základe kontraktačnej povinnosti právnych predchodcov žalovaného. Je preto ťažko pochopiteľné, na základe akej úvahy môže krajský súd konštatovať, že sťažovatelia nie sú diskriminovaní tým, že nenadobudli byt, na ktorý majú zákonný nárok.

6. Krajský súd tiež poukázal na kúpnu cenu za byt (3 000 eur), ktorá je podľa jeho názoru v zjavnom nepomere s trhovou cenou bytu. Podľa názoru sťažovateľov však táto skutočnosť nemôže byť na ich ujmu v prípade, že splnili všetky svoje povinnosti na vznik nároku na odkúpenie bytu. Žiadosť o prevod vlastníctva k bytu totiž podali ešte v roku 1999 a len z dôvodu obštrukcií na strane právnych predchodcov žalovaného nenadobudli sťažovatelia byt do svojho vlastníctva. Ak by bolo žiadosti sťažovateľov vyhovené, byt by už nadobudli v roku 1999, keď boli ceny nehnuteľností zlomkom oproti dnešným cenám. Uvedená argumentácia krajského súdu preto nemá žiadnu relevanciu vo vzťahu k dôvodnosti nároku sťažovateľov.

7. Sťažovatelia tiež poznamenali, že okresný súd pri rozhodovaní vo veci neprihliadol na § 29 ods. 8 zákona o bytoch platného a účinného k rozhodnému dátumu a vec nesprávne právne posúdil, keďže aplikoval v tom čase neúčinný § 29 ods. 7 zákona o bytoch. Podľa sťažovateľov poukázaním na § 29 ods. 7 zákona o bytoch, ktorý sa týka iného spôsobu nadobudnutia vlastníctva k bytovému domu (v rámci konkurzu a vyrovnania, exekúcie), okresný súd len potvrdil, že „*██████████ by postupovala aj v súlade s týmto ustanovením, ak v rozhodnom čase by toto ustanovenie bolo súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky, a na kontraktačnú povinnosť spoločnosti ██████████ by to nemalo žiaden vplyv.*“. Kontraktačná povinnosť spoločnosti ██████████, totiž k 22. septembru 1999, keď sťažovatelia požiadali o prevod bytu do svojho osobného vlastníctva, vyplývala priamo z § 29 ods. 8 zákona o bytoch s poukazom na § 17 ods. 3 zákona o bytoch. Okresný súd preto nedostatočne odôvodnil svoj záver, prečo by spoločnosť ██████████, nemala mať kontraktačnú povinnosť. Okresný súd sám skonštatoval, že ide o spoločnosť založenú obchodnou spoločnosťou s účasťou štátu a v rozhodnom období sa na túto spoločnosť vzťahovala povinnosť uzatvoriť so sťažovateľmi zmluvu o prevode bytu do osobného vlastníctva podľa § 29 ods. 8 zákona o bytoch. Krajský súd „*prehliadol*“ odvolací dôvod založený na tomto pochybení okresného súdu, hoci aplikácia v rozhodnom čase neexistujúcej právnej normy je závažným pochybením všeobecného súdu.

8. Sťažovatelia v odvolaní pomerne rozsiahlo a vyčerpávajúco dôvodili, prečo sa na žalovaného a jeho právnych predchodcov vzťahuje kontraktačná povinnosť podľa zákona o bytoch. Krajský súd na argumentáciu sťažovateľov však žiadnym spôsobom nereflektoval a právne posúdenie prechodu kontraktačnej povinnosti na žalovaného vyriešil poukázaním na vyjadrenie ministerstva financií, čím bola otázka právneho posúdenia prechodu kontraktačnej povinnosti vybavená. Podľa sťažovateľov je neprijateľné, aby krajský súd svoje rozhodnutie v tejto veci založil výlučne na vyjadrení ministerstva financií, ktorým nebol žiadnym spôsobom viazaný a ktoré je nesprávne z už uvedených dôvodov. Podľa názoru sťažovateľov „*ak by odvolací súd vo veci postupoval riadne,*

z odôvodnenia Rozsudku by muselo byť zrejmé, akými úvahami sa súd spravoval, akú právnu normu použil, ako ju vykladal a aplikoval, prečo je argumentácia sťažovateľov nesprávna a prečo [redacted] údajne nie je obchodnou spoločnosťou súčasťou štátu, ak do nej štátny podnik [redacted] vložil Bytový dom ako štátny majetok.“

9. Krajský súd sa však riadne nevysporiadal s odvolacou argumentáciou sťažovateľov, čo predstavuje závažné porušenie zákonných povinností všeobecného súdu týkajúcich sa jeho postupu a odôvodňovania rozhodnutí. Sťažovatelia sa preto domnievajú, že krajský súd nedostatočne odôvodnil svoj rozsudok do takej miery, že týmto zasiahol do ich v bode 1 uvedených práv. Okresný súd a krajský súd zároveň rozhodli nespravodlivo, prekvapivo, v rozpore so zásadou legitímnych očakávaní, právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí.

10. K namietanému porušeniu práva vlastníť majetok sťažovateľa uviedli, že „*pokiaľ by krajský súd postupoval vecne správne, bez zásahov do práv sťažovateľov na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie a teda riadne by sa vysporiadal s argumentmi sťažovateľov ako aj otázkami podstatnými pre rozhodnutie a zároveň by uskutočnil aplikáciu správnych právnych noriem, ako aj ústavno-konformnú interpretáciu použitých právnych noriem, na základe skutkového slávu by musel žalobe sťažovateľov vyhovieť. Sťažovatelia by tým dosiahli účel žaloby, a to povinnosť žalovaného uzatvoriť zmluvu o prevode Bytu postaveného v Bytovom dome, v dôsledku čoho by sťažovateľom bolo umožnené na základe následného vkladu v katastrálnom konaní nadobudnúť Byt do svojho vlastníctva. Nakoľko však v dôsledku nezákonného Rozsudku KS v spojení s Rozsudkom OS bola žaloba sťažovateľov nesprávne zamietnutá, sťažovatelia možnosť Byt postavený v Bytovom dome nadobudnúť do svojho vlastníctva nemajú.“*

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľov, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať ústavnými sťažnosťami len za predpokladu, že sa sťažovateľ nemôže a ani v budúcnosti nebude môcť domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom využitím takých právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci

ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

13. Ak zákon o ústavnom súde podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovateľ nemá na výber, ktorý z existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú má právomoc ústavný súd. Iba za predpokladu, že sťažovateľ vyčerpal všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie je úspešný, môže sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017). V súlade s § 124 zákona o ústavnom súde mu zároveň zostáva zachovaná lehota na podanie ústavnej sťažnosti aj proti rozhodnutiu napadnutému mimoriadnym opravným prostriedkom.

14. Ústavný súd konštatuje, že v ústavnej sťažnosti je sťažovateľmi predstretá argumentácia vo vzťahu k arbitrárnosti a nedostatočnému odôvodneniu napadnutého rozsudku krajského súdu vo svojom obsahu porušujúceho ich práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že podľa názoru sťažovateľov sa krajský súd adekvátne nevysporiadal s ich odvolacou argumentáciou. Zároveň sťažovatelia implicitne namietajú aj nesprávne právne posúdenie ich vecí všeobecnými súdmi.

15. V ústavnej sťažnosti samotní sťažovatelia uviedli, že síce podali dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ale z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote určenej okresným súdom bolo zastavené dovolacie konanie. Ústavný súd preto konštatuje, že účinný právny prostriedok (dovolanie), ktorý sťažovateľom zákon priznáva na ochranu ich základných práv a slobôd, nebol využitý z ich strany riadnym (zákonom predpísaným) spôsobom. Sťažovatelia síce po formálnej stránke využili možnosť podania dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku, ale z materiálneho hľadiska k možnosti meritórneho dovolacieho prieskumu nedošlo z dôvodov na strane sťažovateľov. Nevyužitie možnosti podať dovolanie riadnym spôsobom nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; túto možnosť však sťažovatelia v tomto prípade mali.

16. Ústavný súd zároveň dodáva, že sťažovatelia v ústavnej sťažnosti netvrdili a už vôbec nepreukázali, že nezaplatili súdny poplatok za dovolanie z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v okolnostiach ich prípadu teda neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

17. Na základe uvedeného ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol ako neprípustnú.

18. Nad rámec uvedeného záveru ústavný súd dodáva, že sťažovatelia súbežne podali ústavnú sťažnosť aj proti uzneseniu okresného súdu o zastavení dovolacieho konania, ktorá bola pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Molnárovi, ktorý je predsedom druhého senátu ústavného súdu. O tejto ústavnej sťažnosti nebolo ešte v čase rozhodovania štvrtého senátu ústavného súdu rozhodnuté, ale výsledok rozhodovania o nej nemôže ovplyvniť už vyslovený záver v tejto veci. Ak výsledkom preskúmania uznesenia o zastavení dovolacieho konania nebude vyhovie ústavnej sťažnosti (čím sa potvrdí vecná správnosť uznesenia okresného súdu o zastavení dovolacieho konania), táto skutočnosť zvýrazní dôvody (bod 15) odmietnutia ústavnej sťažnosti sťažovateľov v tejto veci. Ak by bolo vyslovené porušenie práv sťažovateľov a na podklade toho by došlo k zrušeniu uznesenia okresného súdu o zastavení dovolacieho konania, sťažovatelia budú mať možnosť naďalej uplatňovať svoje procesné práva smerom k dosiahnutiu prieskumu napadnutého rozhodnutia v dovolacom konaní. V takom prípade by však právomoc dovolacieho súdu vo veci sťažovateľov predchádzala právomoci ústavného súdu, keďže o ochrane v bode 1 uvedených práv by najprv rozhodoval všeobecný súd. Vzhľadom na zásadu *ratio temporis* by ústavná sťažnosť sťažovateľov musela byť opätovne odmietnutá v tomto prípade podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu.

19. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2021

Libor DUEA
predseda senátu